

АВТОРСКА СПРАВКА
ЗА ПРИНОСНИЯ ХАРАКТЕР НА ТРУДОВЕТЕ
НА ДОЦ. Д-Р ТОДОР РУМЯНОВ ПОЛИМЕНОВ
кандидат за академичната длъжност „професор“
по професионално направление 2.3. философия (логика)
в Софийски университет „Св. Климент Охридски“

За конкурса представям **публикуван монографичен труд**, който не повтаря трудовете ми, представени за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ и заемане на академичната длъжност „доцент“. В допълнение към него прилагам и няколко по-обширни статии, които имат характера на самостоятелни изследвания и които са публикувани след заемането на академичната длъжност „доцент“ (и съотв. след придобиването на научната и образователна степен „доктор“). Те също не повтарят съдържанието на хабилитационния ми труд, нито това на дисертационния ми труд или това на статиите, свързани с тях.

Монографичният труд е следният:

Полименов, Т.: *Истина и смисъл. Категории на логическия анализ на езика.*
София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2018 [ISBN: 978-954-07-4479-1], 383 с.

Общият принос на монографията е, че представя един систематичен анализ на езика на съвременната формална логика. Формалната логика е теория, която описва определени феномени, а именно тези на ‘изводимост’ между съдържанията на речеви и ментални действия с характерна структура. За тази цел тя си служи със собствен технически език. В него се включват термини като „твърдение“, „условие за истинност“, „генерализация“, „елементарно изречение“, „предикат“, „многостепен предика“, „предикат от втора степен“, „сингуларен термин“, „собствено име“, „определително описание“, „екстензия“, „интензия“, „пропозиция“, „понятие“, „клас“ и др. Монографията изяснява тези понятия – в смисъла на една философия на формалната логика, – като ги въвежда стъпка по стъпка на базата на анализ на конкретната практиката на говорене и мислене във всекидневието и науката и с помощта на обсъждане и разбор на множество конкретни примери. Предложеният анализ се извършва с оглед на определени критерии и ориентири като понятието за истина, понятието за разбиране и под., които не биват предпос-

тавени, а също биват изяснени в хода на изложението. Анализът може да се нарече дотолкова систематичен, доколкото чрез него основните понятия или категории на логическата теория биват въведени последователно, като се започва с обсъждане на пределно общи езикови феномени като речевите актове и постепенно – чрез въпроса за тяхната структурата – се навлиза във все по-големи детайли и по-специфични дистинкции. Така една след друга кристализират все нови и нови логически категории – като тези за изречение, пропозиция, смисъл, референция, предикат, видове предикати, логически частици и т.н.

Въпреки че в основната си част (= ч. II на монографията) изследването е систематично, то не оставя настрана въпроса за историческия генезис на практикувания в него анализ на езика. Уводната част на монографията (= ч. I) контекстуализира исторически предложения анализ, като разглежда в детайли основните подходи към логическата тематика, които са били развити във философската традиция. Подробно са обсъдени както концептуалните измерения на началата на логиката при Аристотел, така и тези на последвалата рецепция през Средновековието и Новото време, за да се стигне до възникването на съвременната логическа теория, чиито категории са по същество предмет на изследването.

Оригинален е както общият ход на анализа, а именно – преди всичко – изхождането от категорията за речеви акт, така и разискването на отделните категории и последователността, в която те се въвеждат.

Особен приносен момент се пада на експликацията на централната логическа категория – тази за смисъла на едно изречение. Изследването показва, че тя не може да се обясни в рамките на една чисто екстензионална семантика, каквато е развитата в традицията на ранния Витгенщайн, Тарски, Дейвидсън и Тугендхат истинностно-кондиционалната семантика, а че трябва да се допълни с разглеждането на определени аспекти на изреченията, които се тематизират парадигмално в интензионалните семантики. За да развие собствената си позиция по отношение на понятието за смисъл на изречение, изследването стъпва на концепции на Фреге, Карнап и Крипке, които отвеждат в крайна сметка към модалността ‘възможност’ и съотв. към понятието за възможен свят. В този тематичен контекст изследването поставя особен акцент върху разработването на категориите за смисъла на субсентенциалните изрази като ‘части’ на смисъла на изречението.

Като по-нататъшни приноси моменти могат да се изтъкнат: обзорът на историята на систематичните занимания с езика; обсъждането на разграничението между езика като действие и езика като система; семантичната интерпретация на логическите категории; изясняването на отношението между понятията за смисъл и условие за истинност; критиката към традиционните логически разграничения; разработването на отношението между логически просто и логически съставено изречение; специфичното за изследването въвеждане на категорията за елементарно изречение; и свързването на темата за абстракцията с понятието за интензия в случая на говоренето за пропозиции и понятия.

*

Заедно с монографията за конкурса са представени и три оригинални научни студии, в които намират израз допълнителни резултати от моята изследователска работа след хабилитацията.

- (1) **Polimenov, T.:** „Semantic and Pragmatic Aspects of Frege’s Approach to Fictional Discourse“, in: Bengtsson, G., Säätelä, S., Pichler, A. (eds.): *New Essays on Frege. Between Science and Literature*. Dordrecht – Heidelberg – Cham: Springer, 2018, pp. 119–141.

представлява изследване, което реконструира схващанията на Фреге за фикцията. В него, от една страна, се очертава развитието на тези схващания, а, от друга, се настоява, че за се оцени значението на тези схващания за съвременните дискусии, трябва да се прави разлика между техните прагматически и семантични страни. Така не само се избягват привидни непоследователности в позицията на Фреге, но и се открива възможност да се види, че Фреге антиципира редица възгледи за логическия статус на фикционалната реч, които Сърл по-късно ще развие на базата на своята теория за речевите актове. Не на последно място с помощта на семантичните разграничения на Фреге студията обсъжда и въпроса за онтологията на фикционалните обекти, по който самият Фреге не се изказва в достигналите до нас съчинения. Тя отхвърля някои неомайнонгиански интерпретации на Фрегеовото понятие за смисъл, които са предложени през последните години от Парсънс и неговите последователи.

- (2) **Полименов, Т.:** „Логическата нотация на Фреге“, в: Бешкова, А., Латинков, Е., Полименов, Т. (съст.): *Логическата традиция*. В чест на проф. Витан

Стефанов. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2015, с. 61–95.

е изследване, което защитава създадената от Фреге логическа нотация срещу някои опити от последните години за нейната ‘модернизация’. Изследването е провокирано от издаденото през 2009 г. основното съчинение на Фреге *Основни закони на аритметиката*, в което тримата съставители са транскрибирали цялата формулна част на съчинението, съставляваща неговата основна част, в съвременен вариант на Пеано-Ръселовата символика. Изследването защитава тезата, че така, от една страна, се губят редица специфики на Фрегевата логическа нотация, които са интересни именно от философска гледна точка (и то не на последно място за това, защото тя е първата логическа нотация в съвременния смисъл на думата), а от друга, че след транскрипцията съчинението не става по-лесно разбираемо (както настояват съставителите). Нещо повече, статията показва, че то става по-трудно разбираемо и започва да съдържа части, които – ако се вземат в строгия смисъл на Фреге – трябва да характеризираме като безсмислени.

(3) **Polimenov, T.:** „Teile des Sinns und Teile der Bedeutung“, in: *Wismarer Frege-Reihe* 02 (2013), pp. 11–31.

представя изследване, което тематизира понятието за „част на смисъла“ и, по-специално, това за „част на една мисъл“ (на една пропозиция). След систематична скица на семантиката на Фреге в статията се анализира дискусиата между Фреге, от една страна, и логическия атомизъм на ранния Витгенщайн и на Ръсел, от друга, относно въпроса за частите на предметите и частите на фактите. По-нататък се представят аргументи в полза на позицията на Фреге, че частите на мисълта или на пропозицията са абстрактни величини, които не бива да се объркват с мереологичната комплексност на предметите, относно които са тези мисли или пропозиции. В статията се показва също, че разграничението между абстрактни и конкретни части, което се крие зад концептуалния апарат на Фреге, отвежда назад до разграничението, което Аристотеловата онтология прави между части на формата (на ейдоса) и части на материята.